

reinsurance provides the financial stability of insurance operations, as it allows to create a balanced insurance portfolio. In this paper it is proved that the reinsurance contract not only enhances the insurer's financial stability, but also has a positive effect on the financial performance of the insurance company.

Keywords: insurance company, financial stability of the insurer, solvency of the insurance company, the sources provide the insurer's financial stability, reinsurance, reinsurer

References:

1. Bazylevych, V.D., Bazylevych, K.F., Pikus, R.V. et al. (2008). *Strakhuvannia* [Insurance]. Kyiv, 1019 p. (in Ukr.).
2. Bogdanov, I. (2000). Reinsurance - a factor of increasing the financial stability of insurance companies. *Finansovaja gazeta. Regional'nyjj vypusk* [Financial newspaper. Regional issue], vol. 17, pp. 7-10 (in Russ.).
3. Verkhovna Rada of Ukraine. *About insurance*, Law of Ukraine of 07.03.1996 №86/96-BP. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (in Ukr.).
4. Malan'ina, A.A (2015). Reinsurance as one of the factors ensuring the financial stability of the insurer. *Ehkonomika i predprinimatel'stvo* [Economics and Entrepreneurship], vol. 12-4 (65-4), pp. 377-380 (in Russ.).
5. Pikus, R.V., Prykaziuk, N.V., Lobova, O.M. et al. (2015). *Mizhdystsyplinarnyj slovnyk zi strakhuvannia ta ryzyk-menedzhmentu* [Interdisciplinary Dictionary of Insurance and Risk Management]. Logos, Kyiv, Ukraine (in Ukr.).
6. Cabinet of Ministers of Ukraine. *About Approval of the Procedure and Requirements for Reinsurance from an Insurer (Reinsurer) of a Non-Resident*, Order of 04.02.2004 №124. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/124-2004-%D0%BF> (in Ukr.).
7. Solonina, S.V., Ovsjanickijj, Eh.S., Anufrieva, A.P. (2014). Factors ensuring financial stability and solvency of the insurance organization. *Nauchnyjj zhurnal KubGAU* [Science Magazine KubGAU], vol. 99(01), pp. 1-9 (in Russ.).
8. Tkachenko, N.V. (2009). Financial stability of insurance companies: theoretical approaches. *Finansy Ukrainy* [Finance of Ukraine], vol. 6, pp. 104-121 (in Ukr.).
9. Ulybina, L.K. (2012). Reinsurance as a tool to ensure the financial stability of an insurance organization. *Voprosy e'konomiki i prava* [Issues of economics and law], vol. 2, pp. 199-204 (in Russ.).

УДК 336.531.2

В.А. Биндю, к.е.н., доцент,
Л.А. Попель, старший викладач,
ПВНЗ «Буковинський університет»,
м.Чернівці

**БЮДЖЕТНІ ДОХОДИ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНВЕСТИЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

Анотація

Бюджетні доходи є важливою складовою місцевих бюджетів. Саме вони створюють фінансову основу виконання видаткових потреб територіальних громад. Доходи місцевих

бюджетів – це грошові надходження, які формуються в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту, концентруються в бюджетному фонді органів місцевого самоврядування і використовуються ними для здійснення своїх функцій і завдань, зокрема, і в сфері бюджетного інвестування. В процесі бюджетного реформування за бюджетами територіальних громад законодавчо закріплені більш стабільні та бюджетоутворюючі джерела доходів, які дозволяють самостійно визначати напрями використання коштів і забезпечувати їх фінансове покриття. Це дозволяє спрямовувати бюджетні ресурси в розвиток місцевої інфраструктури, в реалізацію інвестиційних програм і проектів. Відповідно, в умовах бюджетної децентралізації зростають можливості органів місцевої влади забезпечити додаткові джерела наповненості бюджетного фонду та їх спрямування в бюджет розвитку.

Ключові слова: місцеві бюджети, бюджетні доходи, податкові надходження, неподаткові надходження, офіційні трансферти, збалансованість, видаткові потреби, фінансова самостійність, бюджетна децентралізація, бюджетне інвестування, бюджет розвитку.

В.А. Бындю, к.э.н., доцент,
Л.А. Попель, старший преподаватель,
ВЧУЗ «Буковинский университет»,
г. Черновцы

БЮДЖЕТНЫЕ ДОХОДЫ ИСТОЧНИКИ ИНВЕСТИЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩЕСТВ

Аннотация

Бюджетные доходы являются важной составляющей местных бюджетов. Именно они создают финансовую базу финансирования расходных потребностей территориальных общин. Доходы местных бюджетов – это денежные средства, полученные в процессе распределения и перераспределения ВВП, сосредоточены в бюджетном фонде органов местного самоуправления и используемые ими для обеспечения выполнения их функций и заданий, в частности в сфере бюджетного инвестирования. В процессе бюджетного реформирования за местными бюджетами закреплены более стабильные и бюджетообразуемые источники доходов, позволяющие определять направления их использования и обеспечивать их финансовое покрытие. Это позволяет использовать бюджетные средства на развитие местной инфраструктуры, в реализацию инвестиционных программ и проектов. Соответственно, в условиях бюджетной децентрализации возрастают возможности органов местной власти в обеспечении дополнительных источников наполнения бюджетного фонда и бюджета развития.

Ключевые слова: местные бюджеты, бюджетные доходы, налоговые поступления, неналоговые поступления, официальные трансферты, сбалансированность, расходные потребности, финансовая самостоятельность, бюджетная децентрализация, бюджетное инвестирование, бюджет развития.

Постановка проблеми. В умовах ринкових відносин зростає роль бюджетів місцевого самоврядування в забезпеченні соціального та економічного розвитку територіальних громад. Саме місцеві бюджети виступають фінансовою основою інвестування бюджетних коштів в

інвестиційні програми та проекти. В сфері функціонування місцевих бюджетів та інвестиційного фінансування розвитку територіальних громад існує низка проблем, які потребують невідкладного вирішення. Особливо актуальними є питання наповненості дохідної частини місцевих бюджетів, від рівня якої залежить життєдіяльність органів місцевої влади, їх фінансова спроможність в реалізації поставлених завдань та функцій.

Нові завдання, які поставлені перед територіальними громадами в процесі впровадження в життя принципів бюджетної децентралізації, потребують збільшення їх фінансового забезпечення, адже обмеженість бюджетних ресурсів негативно впливає на вирішення соціально-економічних проблем територіальних громад, у зв'язку з чим не завжди певною мірою виконуються видаткові повноваження місцевої влади та відроджується місцева інфраструктура.

Головну роль в становленні самостійності місцевих бюджетів займають бюджетні доходи, від їхнього обсягу, ефективності планування та використання залежить соціально-економічний розвиток окремих територій. Саме доходи місцевих бюджетів є фінансовою базою задоволення суспільних потреб та функцій, покладених на місцеві органи влади у сфері забезпечення функціонування об'єктів соціально-культурного призначення, реалізації інвестиційної політики, в здійсненні соціального захисту населення, захисті інтересів держави та охороні навколишнього середовища. Проблеми забезпеченості місцевих органів влади необхідними фінансовими ресурсами, пошук резервів зростання дохідних джерел, вибір пріоритетних напрямків інвестування бюджетних коштів надалі набувають важливого теоретичного та практичного значення, адже без фінансово самодостатніх територіальних громад вирішити місцеві проблеми майже не можливо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми фінансового забезпечення місцевого самоврядування є пріоритетними у фінансовій науці. Особливо це стосується досліджень в сфері місцевих бюджетів, дані питання ґрунтовно досліджувалися зарубіжними авторами: Дж. Б'юкененом, У. Оутсом, Т. Тер-Мінасян, А. Шахом, Дж. Мейнором, П. Гросманом, Р. Белом, У. Тіссеном; К. Дейві, Г. Петері, Т. Хорватом, Д. Ноуленом; Ф. Фішером, Д. Тисом, У. Евансом, С. Капковою, М. Хеглем.

Проблемам створення фінансово самодостатніх територіальних громад, інвестиційному забезпеченню їх розвитку, формуванню бюджетних ресурсів місцевого рівня присвячені праці провідних вітчизняних вчених - економістів, а саме: С. Буковинського, В. Василика, М. Гапонюка, І Єпіфанова, О. Кириленко, С. Колодія,

Ц. Огоня, В. Опаріна, Ю. Петленко, С. Пирожкова, О. Рожка, В. Зайчикової, Р. Ткаченко, І. Луніної, О. Музики, К. Павлюк, О. Сунцової, В. Федосова, М. Чумаченка, С. Юрія та інших. В свої працях вчені розкривали сутність бюджетних доходів, звертали увагу на їх значимості, пропонували напрями зростання. Однак, і досі не до кінця вивченими залишаються питання формування інвестиційних бюджетних ресурсів та ролі бюджетних доходів в цьому процесі.

Формування цілей статті й аргументування актуальності поставленого завдання. Основною метою статті є дослідження механізму формування доходів бюджетів місцевого самоврядування, визначення стратегічних напрямів їх зростання, забезпечення розвитку територіальних громад та покриття видатків розвитку бюджетними інвестиційними ресурсами. В умовах фіскальної децентралізації дослідження даної проблеми є особливо актуальним.

Виклад основного матеріалу. Бюджетні доходи відіграють велику роль в суспільстві, оскільки призначені для реалізації завдань і функцій, покладених на органи державної влади та місцевого самоврядування. Саме доходи місцевих бюджетів забезпечують необхідними коштами фінансування економічного і соціального розвитку, реалізацію інвестиційних програм та проектів на місцевому рівні.

Сукупність усіх видів доходів місцевих бюджетів, які формуються різними методами, їх взаємопов'язане застосування становить систему доходів місцевих бюджетів, яка покликана вирішувати як фіскальні цілі, так і регулюючі завдання: стимулювання зростання виробництва і підвищення його ефективності, забезпечення реалізації інвестиційної політики, соціального захисту населення, розвитку соціальної сфери, покращення життя населення та інші заходи.

На формування доходів місцевих бюджетів впливають різні фактори, а саме: природно-географічні, культурно-історичні, економічні, політичні. Сюди відносяться і фактори на рівні макроекономічних процесів, які відбуваються у суспільстві: обсяги ВВП, НД, економічний підйом (спад) виробництва, інфляція, безробіття, податкова, бюджетна політика, інвестиційні витрати, співвідношення коштів, що спрямовуються на споживання та накопичення.

В умовах фіскальної децентралізації основна увага акцентується на формуванні самодостатніх та фінансово спроможних територіальних громад, здатних забезпечити фінансування соціально-економічних процесів розвитку своїх територій та надання суспільних послуг населенню. Виконуючи своє функціональне призначення, бюджетні

ГРОШІ, ФІНАНСИ, КРЕДИТ

доходи також повинні фінансово забезпечити інвестиційний розвиток своїх територій. Адже територіальні громади в спадок отримали занедбану інфраструктуру об'єктів соціальної сфери, не відповідне сучасним стандартам місцеве господарство, неблагоустроені населені пункти, бездоріжжя тощо. На відновлення названих вище об'єктів потрібні колосальні кошти, які місцеві бюджети не були спроможні забезпечити. Це і стало причиною проведення адміністративної та бюджетно-податкової реформ, внаслідок яких відбувається добровільне об'єднання територіальних громад та законодавче закріплення за місцевими бюджетами вагомих бюджетоутворюючих податків та зборів, спрямоване на зростання роль власних доходів бюджетів об'єднаних територіальних громад.

Самостійність місцевої влади гарантується власними доходами місцевих бюджетів. Відповідно до європейських стандартів, фінансове забезпечення місцевого самоврядування має на меті досягнення такого обсягу власних фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, який би відповідав наданим їм повноваженням.

Найважливішою частиною бюджетних ресурсів місцевих органів влади є податкові надходження, зокрема, це ПДФО, плата за землю, екологічний податок, акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, місцеві податки та збори. До складу останніх у процесі бюджетного реформування увійшли: податок на майно, єдиний податок, туристичний збір та збір за паркування транспортних засобів. Ці надходження є для органів місцевого самоврядування показником незалежності, якою користуються представницькі та виконавчі органи влади. Крім того, можливість задіяти власні фінансові ресурси, що формуються за рахунок збору податків, дає певні гарантії того, на який вид ресурсів можна розраховувати в довгостроковому плані.

Одним із прикладів впровадження фіскальної децентралізації є бюджет м. Чернівці. Саме доходи міського бюджету є фінансовою основою покриття бюджетних видатків та фінансовим забезпеченням виконання функцій, покладених на Чернівецьку міську раду. Ефективна політика формування доходів визначає здатність міської ради щодо виконання видаткових зобов'язань та реалізації інвестиційних завдань на території міста.

Якісне планування доходної частини міського бюджету безпосередньо впливає на обґрунтованість показників соціально-економічного розвитку міста. Відповідно, важливе значення мають питання впровадження

ефективних механізмів наповнення дохідної частини бюджету міста та забезпечення контролю за їх надходженнями.

Бюджетні доходи міста Чернівці мають сталу тенденцію до щорічного зростання, графічно динаміку зростання доходів бюджету м. Чернівці показано на рис. 1. Так, впродовж 2012-2016 років доходи бюджету зростали з 972,5 млн. грн. у 2012 році до 1907,6 млн. грн. у 2016 році, що на 37,1% більше фактичних надходжень в 2015 році.

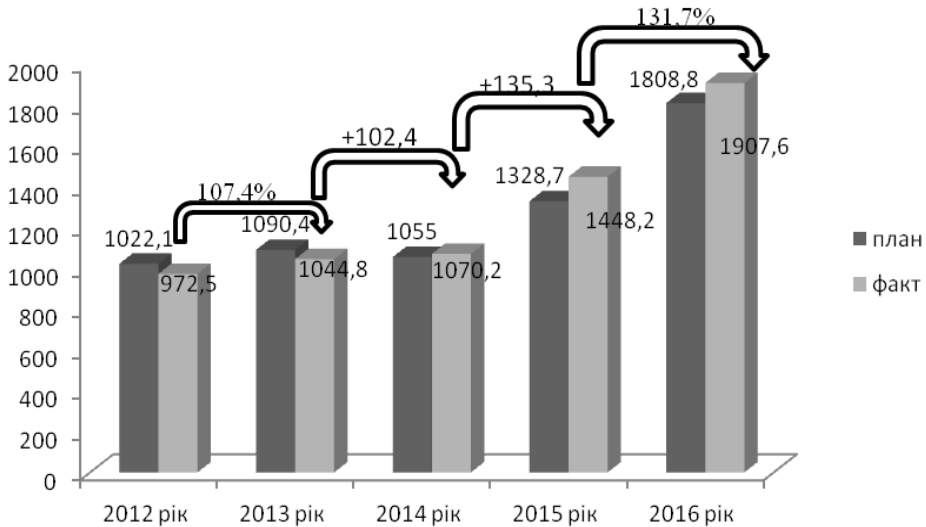

Рис. 1. Динаміка зростання доходів бюджету м. Чернівці у 2012-2016 роках (млн. грн.)

Дохідний потенціал бюджету міста Чернівці напряму залежить від його податкового потенціалу, оскільки податкові надходження складають основу бюджетних доходів міста. В останні роки податкова база міста значно розширилась за рахунок зростання кількості платників податків та розширення обсягів оподаткованих оборотів. Станом на 01.01.2017 року загальна кількість платників податків (юридичних осіб) склала 9382 суб'єкти та 23459 фізичних осіб (підприємців). Крім того, зростання із року в рік обсягів бюджетних доходів міста пов'язане: з розширенням бази оподаткування основних податків, що надходять до бюджету міста, зростанням кількості платників податків, розвитком підприємницької діяльності та запровадженням нових підходів до формування ресурсної бази бюджету в умовах бюджетної децентралізації, а саме закріплення за даним бюджетом бюджетоутворюючих податків, зокрема, податку на майно, екологічного, акцизного податку та інших.

Структура податкових надходжень доходів бюджету м. Чернівці у 2012-2016 роках

Джерела надходжень	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	Відхилення (+/-) 2016 року до	
						2012 року	2015 року
1	2	3	4	5	6	7	8
ПДФО	62,8	62,6	63,1	50,4	51,7	11,1	1,3
Податок на прибуток	1,1	1	0,8	0,7	0,7	0,4	0
Плата за землю	19,3	18,1	17,0	17,2	16,5	-2,8	-0,7
Місцеві податки і збори	12,9	15,1	16,3	31,5	30,9	18,0	-0,6
Екологічний податок	0,7	0,5	0,7	0,1	0,1	-0,6	0
Інші податки	3,2	2,7	2,1	0,1	0,1		0
Всього податкових надходжень	100	100	100	100	100	x	x

Дані таблиці 1 показують, що структура податкових надходжень значно змінилась в 2015 та 2016 роках. Так, частка ПДФО в 2014 році була найвищою – 63,1%, в наступні роки поступово знижувалась: до 50,4% в 2015 році, до 51,7% в 2016 році. При цьому значно зросла частка місцевих податків: з 12,9% в 2012 році до 31,5% в 2015 році та до 30,9% в 2016 році, і це є позитивним моментом у структурі місцевого оподаткування.

У процесі аналізу досить важливо визначити співвідношення між доходами загального та спеціального фонду, щоб оцінити, наскільки бюджет міста можна вважати інвестиційним бюджетом. Структура бюджету м. Чернівці в розрізі фондів у 2012-2016 рр. показана на рис. 2.

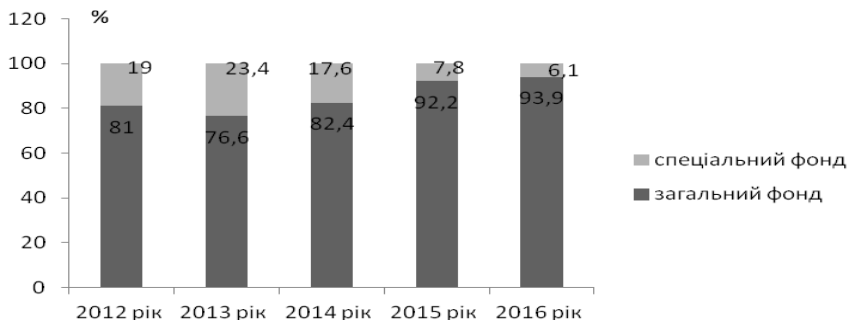

Рис. 2. Структура доходів бюджету м. Чернівці у розрізі фондів впродовж 2012-2016 років.

Дані рис. 2 показують, що в 2012-2013 роках частка загального фонду коливалась в діапазоні 81-76,6%, спеціального фонду – від 19% до 23,4%. Починаючи з 2014 року і по 2016 рік ситуація дещо змінилася: частка доходів загального фонду, відповідно, зросла з 82,4% до 93,9 %; частка доходів спеціального фонду зменшилась з 17,6% до 6,1%. Це ще раз підкреслює, що фінансування місцевого розвитку є проблемним через недостатність бюджетних інвестиційних ресурсів. Так, співвідношення між загальним та спеціальним фондом складало: у 2012 році – 81% і 19% відповідно; у 2013 році – 76,6% і 23,4%; у 2014 році – 82,4% і 17,6%; у 2015 році – 92,25 % і 7,8%; у 2016 – році 93,9 % і 6,1%.

Різне скорочення обсягу спеціального фонду носить негативний характер, оскільки інвестиційні бюджетні ресурси з кожним роком скорочуються, така ситуація може негативно впливати на спроможність бюджету інвестувати розвиток міста за рахунок власних коштів.

Таким чином, протягом 2012-2016 років бюджет м. Чернівці характеризувався низкою позитивних моментів, що дозволяло забезпечувати бюджетні надходження на відповідному рівні в межах планових показників з незначним відхиленням. Крім того, в процесі наповненості бюджетного фонду міста виникало багато проблем, перш за все у пов'язаних з неплатежами до бюджету, виникненням недоїмки та законодавчою неврегульованістю в сфері оподаткування, фактами ухилення від сплати податків, приховуванням оподаткованих оборотів.

Як наслідок, в дохідну частину міського бюджету не надійшли доходи через зменшення обсягів виробництва деякими підприємствами міста, надання податкових пільг, а також наявності податкового боргу в окремих платників податків. Бюджетні втрати пов'язані також з тим, що не всі платники податків та зборів сумлінно виконують свої податкові зобов'язання перед бюджетом. Все це негативно впливає на інвестиційну спроможність бюджету міста. Крім того, місто також має додаткові ресурси інвестиційного розвитку, а саме ресурси Державного фонду регіонального розвитку, Державного дорожнього фонду та суми надлишкових коштів, які залишились в розпорядженні влади міста впродовж останніх років.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, інвестиційна спроможність місцевих бюджетів напряму залежить від обсягу бюджетних доходів, які виступають фінансовою базою місцевого розвитку. Впровадження принципів фіскальної децентралізації дало можливість розширити повноваження місцевої влади та збільшити обсяги власних доходів

бюджетів територіальних громад. Все це дає великі сподівання в перспективі забезпечити високий рівень місцевого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: затверджено 8 липня 2010 року №2456 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – № 50–51. – С. 572. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Заруба О. Д. Формування місцевих бюджетів в умовах ринкових відносин / О. Д. Заруба // Фінанси України. – 2014. – № 11. – С.16.
3. Лагутін В. Д. Формування місцевих бюджетів та обґрунтування міжбюджетних відносин / В. Д. Лагутін // Фінанси України. – 2013. – № 7. – С.13-15.
4. Пасічник Ю. В. Бюджетна система: Навч. посіб. / Ю. В. Пасічник. – К.: Знання-Прес, 2012. – 495 с.
5. Податковий кодекс України від №2755-VI, 02.12.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=2755-17>
6. Юрій С. І. Бюджетна система України: Навч. посіб. / С. І. Юрій, Й. М. Бескид. – К: НІОС, 2009. – 400 с.
7. Офіційний сайт Чернівецької міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.city.cv.ua

**Vita Byndiu, Ph.D., Associate Professor,
Lilia Popel, Senior Lecturer,
BUKIN «Bukovinsky University», Chernivtsi**

**BUDGET INCOME SOURCE INVESTMENT
DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES**

Summary

Budget revenues are an important part of local budgets. It is they who create a financial basis for meeting the expenditure needs of territorial communities. Local budget revenues are cash receipts that are formed in the process of distribution and redistribution of gross domestic product, are concentrated in the budget fund of local self-government bodies and are used by them to carry out their functions and tasks, in particular, in the field of budget investment. In the process of budget reform by territorial budgets Communities are legally established more stable and budget-generating sources of income, which allow themselves to determine the directions of use of funds and provide them financial coverage. This allows for the allocation of budget resources for the development of local infrastructure, for the implementation of investment programs and projects. Accordingly, in conditions of fiscal decentralization, the local authorities' ability to provide additional sources of fullness of the budget fund and their directing to the development budget increases.

Keywords: local budgets, budget revenues, tax revenues, non-tax revenues, official transfers, balance, expenditures, financial autonomy, budget decentralization, budget investment, development budget.

References:

1. Budget Code of Ukraine (2010). Adopted June 8, 2010 No. 2556-VI. *Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, № 50–51, p. 572. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (in Ukr.).

2. Zaruba, O.D. (2014). Formation of local budgets in the conditions of market relations. *Finansy Ukrayiny [Finances of Ukraine]*, no. 11, pp.16 (in Ukr.).
3. Lagutin, V.D. (2013). Formation of local budgets and justification of intergovernmental relations. *Finansy Ukrayiny [Finance of Ukraine]*, no. 7, pp. 13-15 (in Ukr.).
4. Pasichnyk, Yu.V. (2012). *Biudzhetna systema [Budget system]*. Knowledge-Press, Kyiv, 495 p. (in Ukr.).
5. Tax Code of Ukraine from N 2755-VI, 02.12.2010. Available at: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=2755-17> (in Ukr.).
6. Yuriy, S.I., Beskid, Y.M. (2009). *Biudzhetna systema Ukrainy [Budget system of Ukraine]*. Kyiv, 400 p. (in Ukr.).
7. Official site of Chernivtsi City Council. Available at: www.city.cv.ua (in Ukr.).

УДК 336.14

Г.В. Грушицька,
Чернівецька об'єднана державна податкова інспекція,
м. Чернівці

РОЗПОДІЛ ФІСКАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МІЖ РІВНЯМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація

Висвітлено моделі організації державного управління відносинами між бюджетами різних рівнів у розвинених країнах світу, надано їх порівняльну характеристику. Розглянуто механізми державної політики щодо вирівнювання дисбалансів бюджетних систем. Наводяться результати дослідження проблем розподілу завдань і функцій, владних повноважень під час процесу децентралізації в Україні. Розглянуто діючий порядок розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи як основний елемент організації міжбюджетних відносин. Обґрунтовано головні проблеми встановлення рівня децентралізації видаткових повноважень і збору доходів, який би відповідав економічним та політичним інтересам країни загалом. Сформовані пропозиції щодо удосконалення розподілу повноважень на сучасному етапі реформування бюджетної системи України. Також у статті обґрунтовано необхідність проведення адміністративно-територіальної реформи як передумови для здійснення бюджетної реформи.

Ключові слова: місцевий бюджет, децентралізація, міжбюджетні відносини.

Г.В. Грушицкая,
Черновицкая объединенная государственная налоговая инспекция,
г. Черновцы

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ МЕЖДУ УРОВНЯМИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

Аннотация

Отражены модели организации государственного управления отношениями между бюджетами разных уровней в развитых странах мира, предоставлена сравнительная